

ЧАСТИНА III.

В ПОВОРОТНЬОМУ EN PASSANT

Coelum —
non animam mutant,
qui trans mare currunt.

УКРАЇНСЬКЕ ШЕКСПІРІВСЬКЕ ТОВАРИСТВО

Почерез Копенгаген, Гамбург, Марбург, Франкфурт я приїхав 21 серпня до Гайдельбергу, щоб узяти участь у ще одному конгресі, цим разом літературознавців.

Маючи до диспозиції 3 вільні дні, я вирішив ужити їх на “фамілійний” відпочинок з Леною й Раїною А. в німецькій “Чорногорі”, тобто в Шварцвальді. Власне я думав мати хоч 3 дні справжніх вакацій, коли несподівано в Гайдельбергу довідався, що є місце на мою доповідь на конгресі й тому довелося замість відпочинку опрацьовувати її на основі привезених з собою з Гайдельбергу книжок.

Цього року в Гайдельбергу почав свою університетську працю проф. Л. Чижевський, очоливши новостворені студії славістики в Гайдельберзькому університеті. Рухливий і вічно-молодий наш сеньор славістики взявся з запалом до праці, організував цілий інститут викладів, асистентів і лекторів і пустив славі-

стичну машину в рух. Щодо цього Гайдельберг дуже змінився впорівень із 1945-48 рр., коли починалися перші меморандуми до університету в справі організації славістики.

Я повернувся зі Шварцвальду в п'ятницю 23-го серпня, щоб бути на основних зборах "Українського Шекспірівського Товариства", у справі якого вже близько рік ішло листування й виміна думок між зацікавленими. І ось прийшов пам'ятний день — неділя 25 серпня. В приміщенні Славистичного інституту при Гайдельберзькому університеті, голосами десятих членів-засновників покладено початок існуванню згаданого товариства, обрано управу й памічено плян діяльности.

Коли йде про українську шекспіріану, то вона має свої немалозначні традиції, розпочаті працею О. Ю. Федьковича, П. Куліша, розвинені І. Франком і продовжені в пореволюційних часах працею А. Ніковського, Ю. Клена та ін. Вистави Шекспірових п'єс стоять у ряді найвищих досягнень модерного українського театру.

З розгромом української культури большевиками було силоміць перервано й шекспірознавчу діяльність українських науковців та мистців. Поодинокі переклади та театральні вистави, які мали місце по тому, йшли в загальному пляні уніфіковано-марксівського "засвоєння класичної спадщини".

Новозасноване Українське Шекспірівське Товариство поставило собі за ціль відновити й оформити перервану традицію, зібрати по змозі докладніші відомості про розсіану по книгозбірнях та архівах Заходу українську шекспіріану, а також ініціювати шекспірознавчі праці й нові переклади силами українських науков-

ців та мистців. Ухвалено видавати “Річник Українського Шекспірівського Товариства” та інші публікації в цій царині та опрацювати бібліографію української шекспіріани.

Президентом УШТ обрано проф. д-ра Д. Чижевського, генеральним секретарем І. Костецького, мене ж заступником президента. Серед дійсних членів товариства була приявна також німецька поетка Елізабет Котмаєр, відома з своїх перекладів українських модерних поетів.

Після організаційної частини програми заслухано дві доповіді: мою про “Українську шекспіріану на Заході” та І. Костецького про “Філософію краси в сонетах Шекспіра”. При цій останній відчитано деякі нові переклади сонетів на українську мову.

Можна різно розцінювати оснування Українського Шекспірівського Товариства. Декому воно може видатися претенсійною імпрезою, іншим безпотрібною “й ще одною” паперовою організацією, ще іншим — еміграційним люксом. Одначе нам видається, що при розцінюванні цього почину завжди треба виходити з двох основних моментів: потреби нарешті оформити й скапіталізувати здобутки української праці над Шекспіром і усвідомлення собі повноцінності й рівноправності з другими народами Заходу. Українське Шекспірівське Товариство — це не якась нова ефемеридна невидальщина, а послідовне завершення того процесу, що в головах у себе має близько столітню традицію й початками сягає в глиб української душі, що завжди була зорієнтована й ішла в парі з Заходом і його культурою.

Єдиний мінус нового товариства це те, що воно оснувалося на еміграції, а не, скажімо, у Києві чи Львові. Але як і в багатьох інших випадках, так і в цьому, українська еміграція “во врем’я люте” мусить надолужувати втрати чи недостачі української Батьківщини.

НА КОНГРЕСІ В ГАЙДЕЛЬБЕРГУ

Восьмий Міжнародний Конгрес Модерних Мов і Літератур, що відбувся у Гайдельбергу, Західня Німеччина, в днях 26—31 серпня, був останньою ціллю мого перебування в Європі в 1957 р.

Ще в квітні, діставши запрошення до участі в цьому конгресі, я зголосив свій приїзд і — не хотючи їхати “даром” — доповідь на тему “Функція власних імен у літературному творі”. Діставши листа від секретаря з’їзду, проф. Бекмана, що з технічних причин моєї доповіді не можна буде вже включити в програму з’їзду, я закинув підготову її й рішив узяти участь у конгресі як слухач, хоч це й не в моєму стилі. Одначе трапилося так, що проф. Ло Гатто з Італії відкликав свою доповідь і участь у конгресі й тоді проф. Бекман запропонував мені в’дчитати мою доповідь на його місці. Отак зовсім несподівано я добився свого й був призначений на доповідь на середу 28-го серпня в 3-ій годині по полудні.

Ціль моєї доповіді була типологічна схема функцій, що їх мають власні ймення в літературному творі. В протилежність до теперішніх поглядів на цю справу, що звичайно зводили все до т. зв. значущих назв (meaningful names), я подав характеристику й ілюстрацію конкретним матеріалом таких функцій: